

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2020-10-07
Stockholm

Mål nr
M 9380-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-08-20 i mål nr M 3001-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

K.B.

Motpart

Samhällsbyggnadsnämnden Bergslagen

SAKEN

Strandskyddsdispens på fastigheten XX i Hällefors kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1634671

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

K.B. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja strandskyddsdispens, alternativt återförvisa målet till nämnden för beviljande av dispens.

Samhällsbyggnadsnämnden Bergslagen har medgett **K.B.s** talan.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

K.B. har till stöd för sin talan i huvudsak hänvisat till vad han anfört i underinstanserna. I nämnden anförde han bl.a. följande: På 1970-talet köpte en vän till honom ett torp som låg några hundra meter väster om den nu aktuella tomten. **K.B.** och hans familj hade nyttjanderätt till detta. Det bolag som ägde marken ville senare att det inte skulle finnas nyttjade torp i skogen. Hans vän fick därför byta till sig den aktuella tomten. Denna avstykades för fritidsändamål 1991 men av olika skäl bebyggdes inte fastigheten. Sedan hans vän blivit sjuk har han övertagit fastigheten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att den grusväg som går mellan fastigheten och vattnet inte är avskiljande i den mening som avses i 7 kap. 18 c § första stycket 2 miljöbalken. Det har inte framkommit att det i övrigt föreligger något sådant särskilt skäl för dispens som anges i 7 kap. 18 c § eller 18 d § miljöbalken. Frågan är om dispens ändå ska ges efter en intresseavvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen har med hänvisning till då gällande praxis funnit att det saknas möjlighet att ge dispens efter en helhetsbedömning med beaktande av andra omständigheter än sådana som anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Enligt nu gällande praxis finns dock inte någon sådan begränsning (se rättsfallen MÖD 2020:2 I och II).

Den omständigheten att en fastighet en gång avstyckats för ett visst ändamål och sedan på grund av strandskyddsbestämmelserna inte kan användas för detta ändamål, kan alltså i och för sig beaktas vid den helhetsbedömning som ska göras enligt 7 kap. 25 § miljöbalken.

Det allmänna intresset av att bevara allemansrättslig tillgång till strandområden för friluftsliv och områden med goda livsvillkor för djur- och växtliv är långsiktigt och mycket starkt (se t.ex. rättsfallen MÖD 2020:2 I och II med där gjorda hänvisningar). Med hänsyn till att det i det här fallet rör sig om ett i stort sett oexploaterat område och att fastighetsbildningen skedde för nästan 30 år sedan står det enligt Mark- och miljööverdomstolen klart att K.B.s intresse av att få uppföra ett fritidshus och en komplementbyggnad på platsen inte väger tyngre än strandskyddsintresset. Överklagandet ska därför avslås.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsrådet Ralf Järtelius, hovrättsassessorn Erik Stålhammar och tf. hovrättsassessorn Josefin Sahlin, referent.

Föredragande har varit Leonard Örner.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-08-20
meddelad i
Nacka

Mål nr M 3001-19

PARTER

Klagande
K.B.

Motpart
Samhällsbyggnadsnämnden Bergslagen

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Örebro läns beslut den 11 april 2019 i ärende nr 505-1537-2019,
se [bilaga 1](#)

SAKEN

Strandskyddsdispens för nybyggnad av fritidshus och komplementbyggnad
på fastigheten XX i Hällefors kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Samhällsbyggnadsnämnden Bergslagen (nämnden) beslutade den 30 januari 2019 att avslå K.B.s ansökan om strandskyddsdispens för nybyggnad av fritidshus och komplementbyggnad på fastigheten XX i Hällefors kommun. K.B. överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Örebro län, som i beslut den 11 april 2019 avslog överklagandet. K.B. har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

K.B. har yrkat att strandskyddsdispens ska beviljas. Till stöd för sin talan har han hänvisat till vad som tidigare anförts i ärendet med i huvudsak följande tillägg.

I början av 1990-talet ville de hjälpa skogsbruket med att avveckla ett skogstorp som låg svårtillgängligt och begränsade skogsbruket. Som kompensation fick de den aktuella tomten, väster om en väg vid sjön Norr-Älgen. De fick besked om att det var helt möjligt att bygga ett fritidshus om max 70 kvm. Av olika personliga skäl kom bygget inte igång.

Beslutsunderlag vid en dispensprövning av strandskyddet måste vara kommunens gällande översiktsplan. Översiktsplanen är antagen år 2018 och redovisar markanvändning, skyddsvärda områden och andra intressen. Det finns inget skyddsvärt i översiktsplanen för detta område vid sjön Norr-Älgen. Dessutom finns ett fritidshus alldeles söder om fastigheten samt en körväg som betjänar fler fastigheter och områden längre bort. För bland annat aktuell fastighet anges i översiktsplanen ”Landsbygd - Område som ytmässigt främst används för landsbygdsanknutna verksamheter, men där också bostadsbebyggelse och obrukad mark kan förekomma. Området kan kompletteras med mindre områden av nya bostäder och verksamheter”. I översiktsplanen anges att nya bostäder för permanent- och fritidsboende kan upprätthålla ekonomiskt och personellt underlag för servicen i kommunen samt i angränsande kommuner. Bostäder i strandnära lägen är eftertraktade och en ökad folkmängd har stor betydelse för att både behålla och utveckla serviceutbudet.

Lantmäteriförrättningen genom vilken fastigheten avstyckades år 1991 skedde i samverkan med och utan erinran från kommunen och byggnadsnämnden. Vid tidpunkten för avstyckningen gällde en översiktsplan (kommunöversikt) som syftade till att ge riktlinjer för byggande. Det fanns då en strandskyddsbestämmelse om 100 meter enligt naturvårdslagen. Reglerna har kompletterats under årens lopp, men grunden är densamma.

Det finns särskilda skäl att ge dispens från strandskyddsreglerna då det område som dispensen avser är väl avskilt från området närmast strandlinjen genom en väg, en slänt och ett kraftigt dike. Den planerade bebyggelsen medför inte några inskränkningar för friluftsliv, natur och djurliv. Fri passage lämnas mellan strandlinjen och den aktuella tomtplatsavgränsningen. Ett enkelt hus om 50 kvm på den västra delen av fastigheten kommer på inget sätt att påverka det rörliga friluftslivet.

Enligt ny praxis på området ska en intresseavvägning mellan enskilda intressen och de intressen som strandskyddet skyddar göras även om en dispensgrund inte är självständigt uppfylld. Enligt regeringsformen och europakonventionen måste varje äganderättsinskränkning vara proportionerlig. Med andra ord får en begränsning i äganderätten aldrig gå längre än vad som är nödvändigt för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse och konsekvenserna för enskilda måste vara rimliga. Vid en jämförelse av strandskyddet och egendomsskyddet väger det förstnämnda tyngre när skyddsvärdet är stort, men det rättfärdigar inte en ändlös rådighetsinskränkning gentemot den enskilde fastighetsägaren. Det ska beaktas att den aktuella fastigheten idag har ett värde av noll kronor, och egentligen ett negativt värde i form av framtida lantmäterikostnader för en fastighetsreglering för att överföra den till tidigare skogsfastighet.

K.B. har gett in och åberopat handlingar från den lantmäteriförrättning genom vilken fastigheten bildades.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har i beslut den 18 juni 2019 avslagit ett yrkande om syn på stället.

Bestämmelsen i 7 kap. 18 c § miljöbalken innehåller enligt fast praxis en uttömmande lista över de förhållanden som kan utgöra särskilda skäl för strandskyddsdispens (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 15 november 2018 i mål nr M 2666-18). För det fall ingen av punkterna är uppfylld innebär detta att det saknas möjlighet att ge dispens efter en helhetsbedömning med beaktande av samtliga omständigheter i ärendet. Huruvida det i ett sådant fall är rimligt och proportionerligt att vägra dispens saknar betydelse. Praxisen har inte ändrats genom Mark- och miljööverdomstolens dom den 6 april 2016 i mål nr M 9723-15, som K.B. hänvisat till, även om det förhållandet att domstolen i skälen fört ett resonemang om proportionalitet efter det att det konstaterats att det saknas särskilda skäl för dispens förvisso skulle kunna uppfattas på det sättet. Mark- och miljödomstolens dom den 23 juni 2016 i mål nr M 5539-15 överklagades inte till överdomstolen och har inte någon prejudicerande verkan.

Den punkt som skulle kunna vara aktuell i detta fall är punkten 2, att det område som dispensen avser genom en väg är väl avskilt från området närmast strandlinjen. I rättsfallet MÖD 2011:40 befanns en smal asfalterad väg utan markerad mittlinje med en skyltad hastighet av 70 km/tim inte var en sådan väg som avses i bestämmelsen. I nu aktuellt fall är det fråga om en mindre grusväg. Inte heller den kan anses var en sådan väg som avses i bestämmelsen. Punkten 2 är alltså inte uppfylld.

De omständigheter som K.B. åberopat i övrigt, bl.a. att det är fråga om en avstyckad tomt och att området saknar skyddsvärda intressen, omfattas inte av någon av punkterna i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Dessa omständigheter kan alltså inte beaktas. I avsaknad av särskilt skäl för dispens saknas det också, som angetts ovan, möjlighet att göra en allmän proportionalitetsbedömning. Det finns således inte förutsättningar för att ge strandskyddsdispens, varför överklagandet ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 10 september 2019. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit tingsnotarien Anna Lundgren.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.